

RAAP-RAPPORT 3799

Plangebied Stationsstraat te Coevorden

Gemeente Coevorden

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Stationsstraat te Coevorden, gemeente Coevorden; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Versie: 12-03-2019

Auteur: drs. T.A. van den Bergh

Projectcode: COSCO

Bestandsnaam: RAAPrap_3799_COSCO_

Autorisatie: drs. J.Y. Huis in 't Veld

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2019

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Match en Support B.V. heeft RAAP in maart 2019 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Stationsstraat te Coevorden in de gemeente Coevorden. Het voornemen is om binnen het plangebied 'wonen met zorg eenheden' te realiseren.

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat de vestingstad Coevorden zich in een beekdal bevindt waarin dekzandopduikingen aanwezig zijn. Op basis van het historisch kaartmateriaal blijkt dat vanaf 1925 bewoning in het plangebied heeft plaatsgevonden. Daaraan voorafgaand zijn akkers aangegeven en daar weer voor maakte het plangebied vermoedelijk deel uit van de vestingwerken. Zodoende geldt binnen het plangebied een hoge archeologische verwachting voor resten van de vestinggracht, eventueel met wallen en muren uit de periode Middeleeuwen - Nieuwe tijd.

Om de gespecificeerde verwachting aan te vullen en te verfijnen wordt een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van een verkennend booronderzoek. Een dergelijk vervolgonderzoek heeft tot doel de opbouw van de ondergrond, de bodemopbouw en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting worden getoetst en kunnen concrete gegevens worden verzameld over gaafheid en diepteligging van de verwachte archeologische resten.

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inhoud	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens.....	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens.....	9
2.4 Historische situatie.....	11
2.5 Huidige en toekomstige situatie	13
3 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	15
4 Conclusies en advies	16
4.1 Conclusie	16
4.2 Advies	16
4.3 Tot slot.....	16
Literatuur	17
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen.....	18

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Match en Support B.V. heeft RAAP in maart 2019 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Stationsstraat te Coevorden in de gemeente Coevorden (figuur 1).

Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning. Het voornemen is om binnen het plangebied 'wonen met zorg eenheden' te realiseren.

Beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Coevorden ligt het plangebied in het historisch centrum van de stad Coevorden (AMK-terrein 14521). Het beleid voor deze zone schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 0 m² en dieper dan 0 cm -mv in eerste instantie een archeologisch bureauonderzoek dient te worden uitgevoerd. Deze voorschriften zijn verankerd in het bestemmingsplan Coevorden Kernen; dubbelbestemming 'waarde - Archeologie 2' (februari 2019). De omvang van de bodemingrepen bedraagt circa 1885 m² en de diepte van de ingrepen bedraagt circa 2 m – Mv, en zijn hiermee groter dan de vrijstellingsgrens. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, 4004 Opgraven (landbodems) en 4006 Specialistisch onderzoek.

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Match en Support B.V.
Bevoegde overheid	Gemeente Coevorden
Plaats	Coevorden
Gemeente	Coevorden
Provincie	Drenthe
Centrumcoördinaten (X/Y)	246.293/520.460
Oppervlakte plangebied	1885 m ²
Afbakening plangebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 250 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoekperiode	maart 2019
Uitvoerder	RAAP Noord
Projectleider	drs. T.A. van den Bergh
Projectmedewerkers	T.M. Perger
RAAP-projectcode	COSCO
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4679869100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio Noord te Drachten

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het bureauonderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen de verwachte archeologische resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om - op basis van verschillende bronnen - inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

- Geomorfologie volgens ARCHIS3: niet gekarteerd: bebouwde kom. Gerelateerd aan de omgeving is af te leiden dat Coevorden is gelegen in een beekdal waarbinnen dekzandopduikingen aanwezig zijn.
- Bodem volgens ARCHIS3: niet gekarteerd: bebouwde kom. In beekdalen komen voornamelijk beek- en gooreerdgronden en veengronden voor. Ter plaatse van de dekzandopduikingen bestaat de bodem uit diverse podzolgronden.

2.3 Archeologische gegevens

Gemeentelijk archeologiebeleid

Bestemmingsplan: dubbelbestemming 'waarde-archeologie'	waarde - Archeologie 2; op dergelijke gronden mogen uitsluitend bouwwerken worden gebouwd, mits de aanvrager een bureau-onderzoeksrapport heeft overgelegd van een daartoe bevoegd archeologisch bureau en burgemeester en wethouders van oordeel zijn dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.
Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	bekende waarde - archeologisch terrein
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	AMK-terrein; historische kern stad Coevorden

Tabel 2. Samenvattend overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.

Bekende archeologische vindplaatsen volgens ARCHIS3 (figuur 2)

Monument	Ligging	Complex	Datering	Waarde
14521	in en om plangebied	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd	hoge archeologische waarde
Zaakidentificatienr.	Ligging t.o.v. plangebied	Complex	Datering	Materiaal
2687705100	circa 65 m ten noordwesten	onbekend	Midden Neolithicum	Flint- Rechtheckbeil
4004083100	circa 100 m ten westen	diverse grachten	Middeleeuwen	divers
3295950100	circa 150 m ten zuidwesten	houten constructie; kadewand	Midden Nieuwe tijd (17e eeuw)	-
2275163100	circa 240 m ten zuiden	bewoning, stadsgracht	Late Middeleeuwen	sporen, aardewerk
2306404100	circa 240 m ten zuiden	nederzetting	Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd	sporen, muurwerk, kelders, beekloop

Tabel 3. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties in en rond het plangebied.

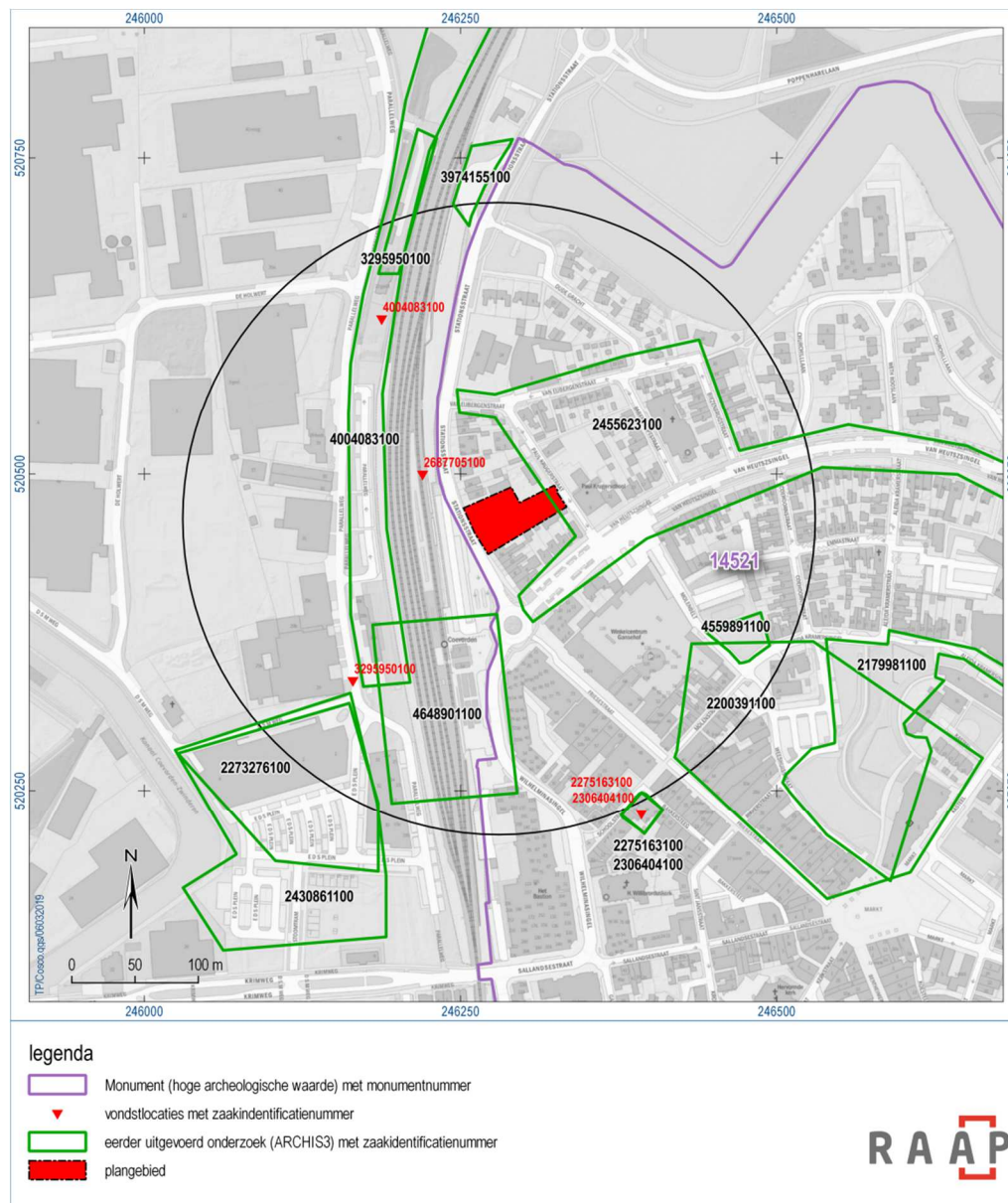
Eerder in de omgeving uitgevoerd onderzoek volgens ARCHIS3 (figuur 2)

Zaakidentificatienummer	Resultaat/advies	Opmerking
2455623100	resten voormalige vestingwerken; gedempte grachten en restanten van wallen	begeleiding MUG, 2014
4648901100	lopend	begeleiding RAAP, 2018
4004083100	vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek of begeleiding	booronderzoek Archeodienst, 2016
2273276100	vervolgonderzoek in gebied (beekdal bij voorde) waar zich restanten van een podzobodem bevinden	booronderzoek ARC, 2010
2430861100	insteek en beschoeiing vestinggracht	begeleiding MUG, 2014
4559891100	vervolg afhankelijk van ingreep	bureauonderzoek Libau, 2017
2275163100	stadsgracht, bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen	begeleiding Synthegra, 2010
2306404100	sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd	opgraving Synthegra, 2010
2200391100	onbekend	begeleiding ARC, 2008
3974155100	geen vervolg	bureauonderzoek De Steekproef, 2015
3295950100	kadewand, beschoeiing	begeleiding Sweco, 2015

Tabel 4. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

Op 19 februari 2019 is dhr. J.J. Lenting (Stichting Archeologie en Monument) gevraagd of hij bekend is met vondstcollecties van amateurarcheologen in dit gebied. Hieruit is gebleken dat voor deze locatie geen aanvullende gegevens (anders dan in ARCHIS3 genoemd) bekend zijn.

Figuur 2. Overzichtkaart archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.

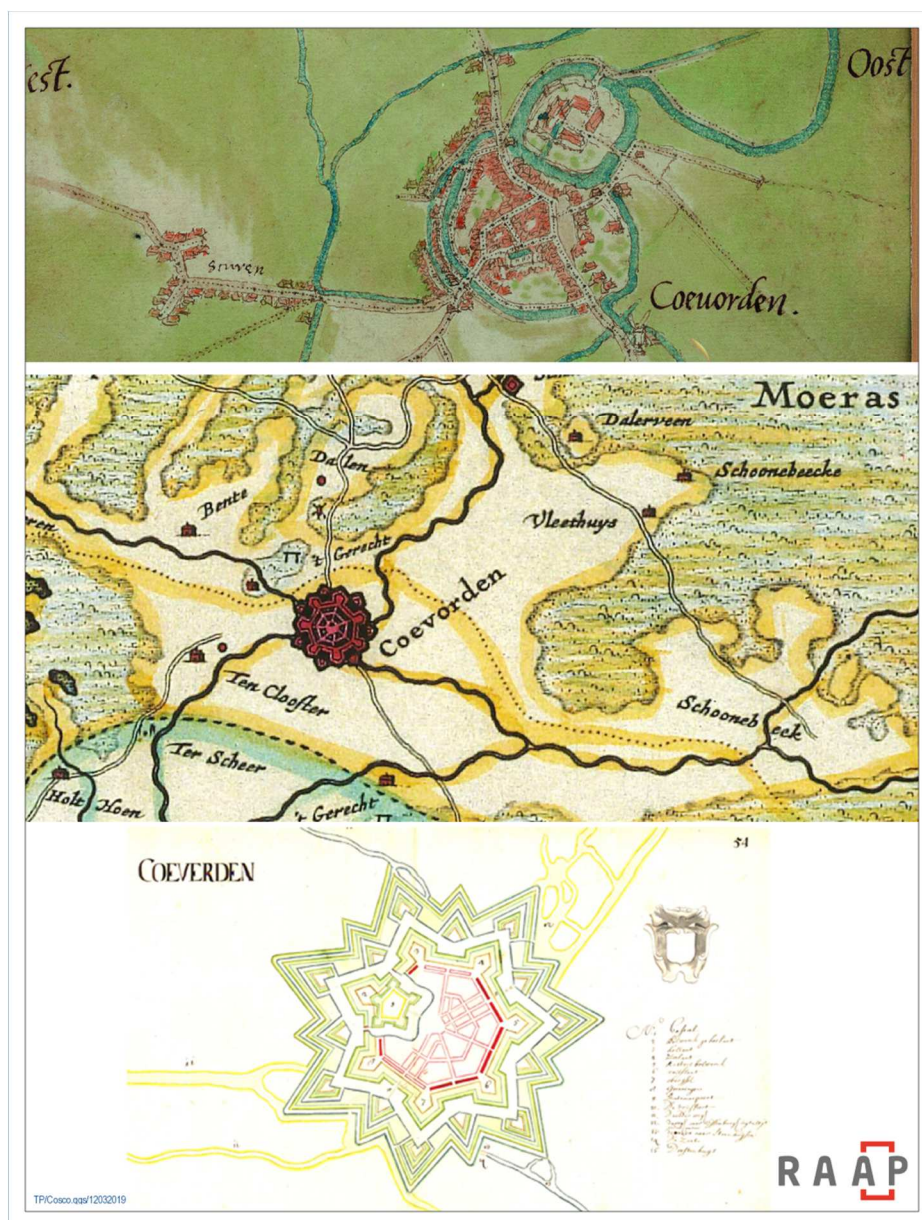
2.4 Historische situatie

Voor het onderzoek naar de historische situatie is gebruik gemaakt van diverse historische kaarten (<http://hisgis.nl> en <http://topotijdreis.nl>).

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere

vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1550 is te zien dat het plangebied zich op dat moment nog buiten de vesting bevindt. Op de kaart van Pijnacker uit 1634/1636 is de landschappelijke situatie met stadswallen en grachten aangegeven (figuur 3).

Figuur 3. Ligging van het plangebied op de kaart van Jacob van Deventer (circa 1550, de landschappelijke situatie van Coevorden zoals weergegeven op de kaart van Pijnacker (1638) en de vesting Coevorden op een pentekening van Menno van Coehoorn (1680).

Op de kadastrale minuut rond 1830 is te zien dat het huidige plangebied binnen de vestingwerken ligt. Op kaartmateriaal uit 1850 zijn de van oorsprong 17^e eeuwse vestingwerken met grachten duidelijk aangegeven (ditzelfde geldt overigens voor een pentekening van Menno van Coehoorn rond 1680).

Rond 1900 zijn diverse binnengrachten gedempt (vermoedelijk ook op de locatie van het huidige plangebied, waar na 1900 akkers zijn aangegeven). Op de Bonnebladen uit 1925 is het huidige plangebied te herkennen. Aan de westzijde van het plangebied bebouwing is aangegeven, de oostzijde is ingericht als tuin (figuur 4). De bebouwing breidt zich in de loop van de vorige eeuw uit. In de jaren 70 van de vorige eeuw is de discotheek Roadhouse aan de Stationsstraat nummer 16 gebouwd. In de jaren 90 is de discotheek uitgebreid richting de Paul Krugerstraat.

Figuur 4. Ligging plangebied op diverse historische kaarten.

2.5 Huidige en toekomstige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

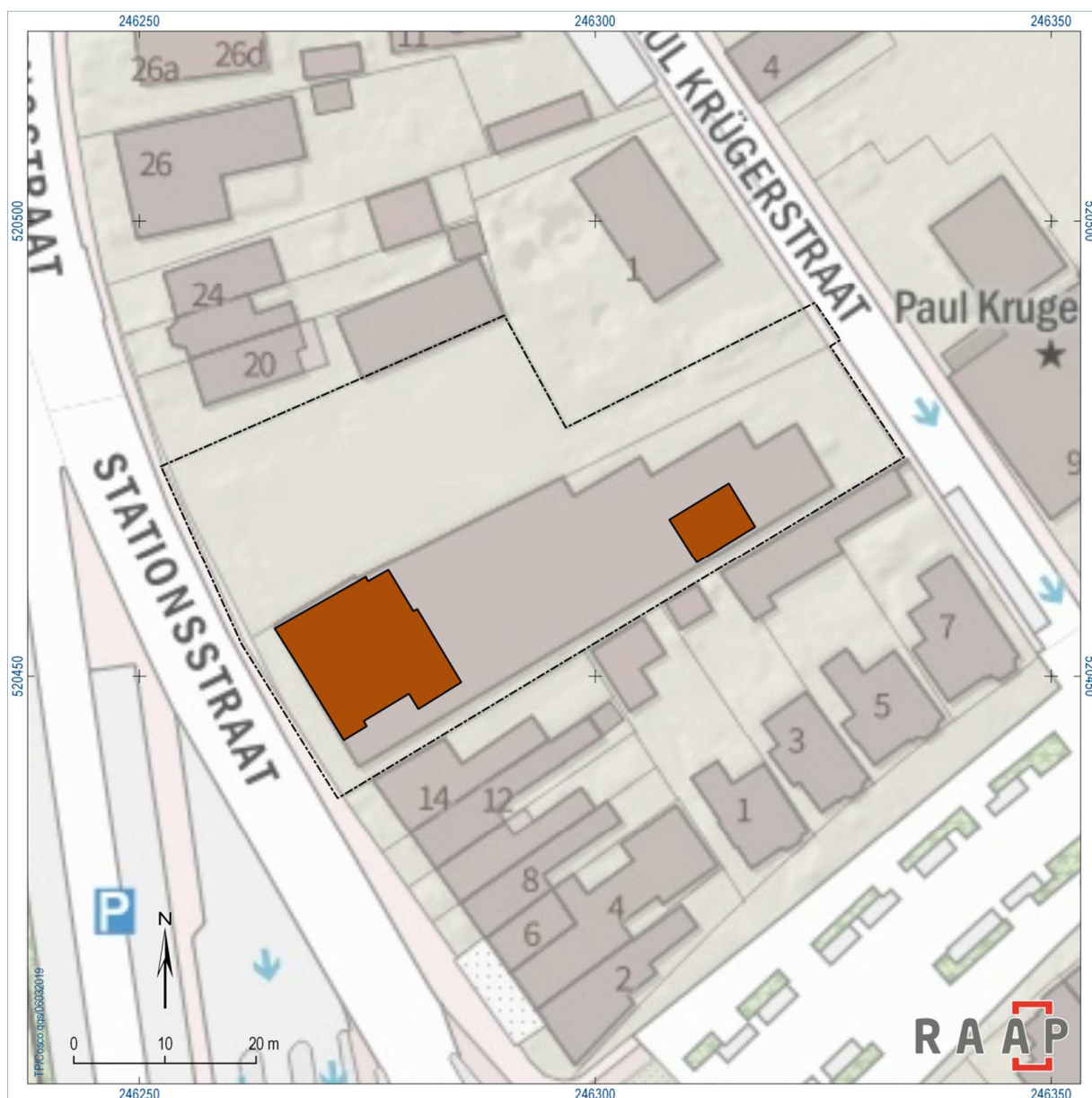
- huidig gebruik: ter plaatse van Stationsstraat nummer 16 staat de voormalig discotheek Roadhouse. Uit bouwtekeningen van 4 mei 1981 blijkt dat het gedeelte aan de zijde van de Stationsstraat is onderkelderd. De omvang van kelder is circa 140 m² en reikt tot circa 3 m -Mv. In de jaren '90 van de vorige eeuw is uitbreiding gerealiseerd richting de Paul Krugerstraat,

hiervan is circa 35 m² onderkelderd tot een diepte van circa 3 m -Mv. Het pand staat momenteel leeg (figuur 5).

Ter plaatse van Stationsstraat nummer 18 heeft garagebedrijf Warming gezeten. Deze is inmiddels gesloopt, de betonvloer is nog wel aanwezig.

- toekomstig gebruik: er zal nieuwbouw (wonen met zorg-eenheden) worden gerealiseerd. De ingreep die hiermee gemoeid is reikt tot circa 2 m -Mv.

Figuur 5. Ligging van de kelders.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Volgens het AHN ligt het maaiveld rond het plangebied op circa 10,5 m +NAP. Volgens ARCHIS3 ligt de top van het Pleistocene oppervlak (Steentijd bewoning) tussen de 10 en 20 m +NAP. Gezien de bewoningsgeschiedenis op en rond het plangebied vanaf de Steentijd is de verwachting dat het Pleistocene oppervlak niet meer aanwezig is. De gespecificeerde archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd tot en met Vroege Middeleeuwen is dan ook laag.

De vestingstad Coevorden bevindt zich in een beekdal waarin dekzandopduikingen aanwezig zijn. Op basis van het historisch kaartmateriaal blijkt dat vanaf 1925 bewoning in het plangebied heeft plaatsgevonden. Daaraan voorafgaand zijn akkers aangegeven en daar weer voor maakte het plangebied vermoedelijk deel uit van de vestingwerken. Zodoende geldt binnen het plangebied een hoge archeologische verwachting voor resten van de vestinggracht, eventueel met wallen en muren uit de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd.

(Diepte)ligging

Deze resten kunnen zich direct onder de bouwvoor/verstoorde laag bevinden en zijn mogelijk goed bewaard gebleven.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

Binnen het plangebied bevinden zich mogelijk archeologische resten uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. Deze kunnen zich direct onder de bouwvoor/verstoorde laag bevinden. De toekomstige ingreep, de bouw van de 'wonen met zorg- eenheden', reikt tot circa 2 m -Mv. Plaatselijk (zie ook figuur 5) is de bodem door de aanleg van kelders tot circa 3 m -Mv verstoord.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied (mogelijk) archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen.

Indien planaanpassing niet mogelijk is, wordt aanbevolen in het kader van de bestaande planvorming de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen.

Om de gespecificeerde verwachting aan te vullen en te verfijnen wordt een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van een verkennend booronderzoek. Een dergelijk vervolgonderzoek heeft tot doel de opbouw van de ondergrond, de bodemopbouw en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting worden getoetst en kunnen concrete gegevens worden verzameld over gaafheid en diepteligging van de verwachte archeologische resten.

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Coevorden, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.

Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. Overzichtskaart archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.	11
Figuur 3. Ligging van het plangebied op de kaart van Jacob van Deventer (circa 1550, de landschappelijke situatie van Coevorden zoals weergegeven op de kaart van Pijnacker (1638) en de vesting Coevorden op een pentekening van Menno van Coehoorn (1680).	12
Figuur 4. Ligging plangebied op diverse historische kaarten.	13
Figuur 5. Ligging van de kelders.	14

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Samenvattend overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.	9
Tabel 3. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties in en rond het plangebied.	10
Tabel 4. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.	10

Bijlagen:

Bijlage 1: Tijdschaal

Bijlage 2: Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
		A: Volksverhuizingstijd	525
			450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
Midden		250.000	
Oud			

tabel1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van Nederland	X				
Geologische kaart van Nederland			X		
Geomorfologische kaart van Nederland	X				
Gedetailleerde bodemkaarten			X		
DINO					n.v.t.
Gegevens milieukundig bodemonderzoek		X			
Actueel Hoogtebestand Nederland	X				
Lucht- en satellietfoto's		X			
Topografische kaart van Nederland	X				
Oud(st)e kadasterkaarten	X				
Historische kaarten van Nederland	X				
Beeldmateriaal bouwhistorie	X				oude bouwtekeningen
Archeologische en cultuur-historische rapportages	X				
Archieven (RAAP)	X				
Eigenaar en gebruiker					n.v.t.
AMK	X				
ARCHIS	X				
CMA	X				
CAA	X				
CHW	X				
Literatuur (arch./aardwet.)	X				
Gebiedsgerichte specialisten					n.v.t.
Amateurarcheologen	X				
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	X				
Archeologisch depot				X	